

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA INNOVATSIYALARNI JORIY ETISH DARAJASINING HOZIRGI HOLATI TAHLILI

ANALYSIS OF THE CURRENT STATE OF THE LEVEL OF INNOVATION IMPLEMENTATION IN SMALL BUSINESS ENTITIES

¹Omonqulov Bekzod
Tursunali o'g'li

¹Qo'qon universiteti mustaqil tadqiqotchisi.

ORCID: 0009-0004-3000-8254,

G-mail: bomonqulov1994@gmail.com

Annotatsiya Abstract

Uzb. - Ushbu maqolada O'zbekistonda kichik biznes subyektlarida innovatsiyalarni joriy etishning hozirgi holati va dinamikasi tahlil qilingan. Tadqiqotda 2018-2024-yillarda kichik korxona va mikrofirmalarda joriy qilingan texnologik innovatsiyalar soni, innovatsion faollik zichligi, innovatsion mahsulot hajmi hamda innovatsiya xarajatlari o'rtasidagi nisbatlar o'rganilgan. Shuningdek, Andijon viloyati misolida kichik biznesning innovatsion faolligi, innovatsion xarajatlarning natijaga aylanish darajasi va innovatsiyalar tarkibiy tuzilmasi baholangan. Tadqiqot yakunida texnologik innovatsiyalarni marketing, tashkiliy va biznes-jarayon innovatsiyalari bilan uyg'unlashtirish kichik biznesning innovatsion rivojlanish samaradorligini oshirishning muhim yo'nalishlaridan biri sifatida asoslangan.

Eng. - This article analyzes the current state and dynamics of innovation implementation in small business entities in Uzbekistan. The study examines the number of technological innovations introduced by small enterprises and microfirms during 2018-2024, the density of innovation activity, the volume of innovative products, and the relationship between innovation expenditures and resulting outputs. In addition, the innovative activity of small businesses in the Andijan region, the degree to which innovation expenditures are transformed into results, and the structural composition of innovations are assessed. The study concludes that integrating technological innovations with marketing, organizational, and business-process innovations is one of the important directions for improving the efficiency of innovative development in small businesses.

Kalit so'zlar:
Keywords:

❖ kichik biznes, innovatsiya, innovatsion faollik, texnologik innovatsiyalar, innovatsion xarajatlar, innovatsion mahsulot, innovatsion rivojlanish, biznes-jarayon innovatsiyalari, Andijon viloyati, innovatsion samaradorlik, tijoratlashtirish, innovatsion resurslar.

❖ small business, innovation, innovation activity, technological innovations, innovation expenditures, innovative products, innovative development, business-process innovations, Andijan region, innovation efficiency, commercialization, innovation resources.

Kirish.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentabrdagi PF-158-son Farmoni bilan tasdiqlangan "O'zbekiston – 2030" strategiyasida barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlash, iqtisodiyotda xususiy sektor ulushini oshirish, tadbirkorlik subyektlari uchun qulay institutsional va raqobat muhitini shakllantirish hamda kichik va o'rta biznesning xalqaro bozorlarga chiqish imkoniyatlarini kengaytirish ustuvor vazifalar sifatida belgilangan [1].

Mazkur maqsadlarga erishishda innovatsiyalar va startaplarni qo'llab-quvvatlash, mikromoliyalashtirishni rivojlantirish, kichik va o'rta biznesning yirik korxonalar bilan kooperatsiyasini kengaytirish hamda yuqori qo'shilgan qiymatli mahsulotlar ishlab chiqarish va eksport salohiyatini oshirish muhim yo'nalishlardan biri hisoblanadi [1].

Kichik biznes subyektlarining innovatsion rivojlanishini faqat joriy etilgan innovatsiyalar soni bilan baholash yetarli emas. Innovatsion faollikning iqtisodiy mazmuni innovatsiyani yaratish va o'zlashtirish, uni amaliyotga tatbiq etish, bozor natijalariga transformatsiyalash hamda tarmoqlar va hududlar bo'yicha tarqalish jarayonlarini ham qamrab oladi. Shu sababli innovatsion xarajatlarning mahsulot, xizmat va boshqa iqtisodiy natijalarga aylanish darajasini baholash muhim metodologik ahamiyatga ega.

OECD/Eurostatning Oslo Manual 2018 metodologiyasiga ko'ra, innovatsiyani baholashda g'oya yoki ishlanmaning mavjudligi emas, balki yangi yoki sezilarli takomillashtirilgan mahsulotning bozorga chiqarilishi yoxud biznes-jarayonning korxona amaliyotiga real joriy etilishi asosiy mezonlardan biri hisoblanadi [2]. Innovatsiya korxona tomonidan mutlaqo yangi yaratilgan bo'lishi shart emas: boshqa subyektda avval qo'llangan texnologiya yoki biznes-jarayon muayyan korxona uchun yangi bo'lsa va amaliyotga tatbiq etilsa, u ham innovatsiya sifatida baholanishi mumkin [2]. Bu yondashuv

kichik biznes uchun ayniqsa muhim, chunki kichik korxonalar ko'pincha tayyor texnologiyalarni tez o'zlashtirish va ularni bozor sharoitiga moslashtirish orqali innovatsion natija yaratadi.

Mavzuga oid adabiyotlar sharhi.

Kichik biznes subyektlarining innovatsion rivojlanishi va innovatsiyalarni joriy etish samaradorligi iqtisodiy adabiyotlarda innovatsiyaning iqtisodiy o'sishdagi o'rni, tadbirkorlik faoliyati, raqobat ustunligi va texnologik yangilanish jarayonlari bilan bog'liq holda keng tadqiq etilgan.

J.A. Schumpeter innovatsiyani iqtisodiy rivojlanishning muhim harakatlantiruvchi kuchlaridan biri sifatida talqin qilib, yangi mahsulot yaratish, yangi ishlab chiqarish usullarini joriy etish, yangi bozorlarni o'zlashtirish, yangi resurs manbalaridan foydalanish hamda ishlab chiqarishni tashkil etishning yangi shakllarini iqtisodiy taraqqiyot bilan bog'lagan [3]. Uning yondashuvi kichik biznesda innovatsiyani faqat texnik yangilik sifatida emas, balki bozor tuzilmasi va raqobat munosabatlarini o'zgartiruvchi omil sifatida baholash imkonini beradi.

P.F. Drucker tadbirkorlik va innovatsiya o'rtasidagi bog'liqlikni tadqiq etib, innovatsiyani mavjud resurslardan yangi iqtisodiy imkoniyatlar yaratish vositasi sifatida baholagan [4]. Mazkur yondashuvga ko'ra, kichik biznesning innovatsion salohiyati bozor ehtiyojlarini tez aniqlash, mijozlar talabiga moslashish va cheklangan resurslardan samarali foydalanish qobiliyati bilan chambarchas bog'liq.

M.E. Porterning raqobat ustunligi konsepsiyasida innovatsiyalar korxonaning bozordagi barqaror ustunligini shakllantirishga xizmat qiluvchi muhim omil sifatida qaraladi [5]. Innovatsion jarayonlar mahsulot sifati, ishlab chiqarish xarajatlari, texnologik samaradorlik, qiymat zanjiri va bozor segmentlarini kengaytirish imkoniyatlariga ta'sir ko'rsatadi. Shu jihatdan, kichik biznes

uchun innovatsiyalar resurs jihatidan yirik korxonalar bilan to'g'ridan-to'g'ri raqobatlashishdan ko'ra, moslashuvchanlik va ixtisoslashuv orqali raqobat ustunligini shakllantirish imkonini beradi.

OECD/Eurostatning Oslo Manual 2018 metodologiyasi innovatsiyani korxona amaliyotiga joriy etilgan yangi yoki sezilarli darajada takomillashtirilgan mahsulot yoxud biznes-jarayon sifatida talqin qiladi [2]. Mazkur yondashuv innovatsiyani faqat ilmiy-tadqiqot yoki yangi texnologiya yaratish bilan cheklamasdan, mavjud texnologiyalarni o'zlashtirish, ishlab chiqarish, boshqaruv, marketing va boshqa biznes-jarayonlarni takomillashtirishni ham qamrab oladi.

OECD tadqiqotlarida kichik va o'rta korxonalar innovatsion jarayonlarda moliyaviy resurslar, malakali kadrlar va yangi texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari bo'yicha yirik korxonalarga nisbatan ko'proq cheklovlariga duch kelishi mumkinligi, biroq ularning tashkiliy moslashuvchanligi va bozor o'zgarishlariga tez javob berish qobiliyati innovatsion ustunlik yaratishi qayd etiladi [6]. Shu sababli kichik biznes innovatsiyalarini faqat patentlar yoki ilmiy-tadqiqot xarajatlari bilan emas, balki joriy etilgan yangiliklarning real iqtisodiy natijalari bilan ham baholash maqsadga muvofiq.

WIPO Global Innovation Index yondashuvida innovatsion kirish resurslari va innovatsion natijalar alohida baholanadi [7]. Bu yondashuv resurslar mavjudligi avtomatik tarzda yuqori innovatsion natijani anglatmasligini ko'rsatadi. Shuning uchun kichik biznesda innovatsion xarajatlarning mahsulot, xizmat, mehnat unumdorligi va bozor natijalariga aylanish darajasini o'rganish alohida ilmiy ahamiyat kasb etadi.

Mavjud adabiyotlar tahlili innovatsion rivojlanishni baholashda uchta asosiy yo'nalishni ajratish imkonini beradi: resurslarga asoslangan yondashuv — innovatsion xarajatlar, investitsiyalar, inson kapitali va texnologik resurslarni baholash;

natijaga asoslangan yondashuv — yangi mahsulot, xizmat, eksport va ishlab chiqarish samaradorligini tahlil qilish; jarayonli yondashuv — innovatsiyani yaratish, o'zlashtirish, joriy etish va tijoratlashtirish bosqichlarini o'rganish.

Shu bilan birga, kichik biznes innovatsiyalarining hududiy xususiyatlarini, ayniqsa innovatsion xarajatlarning real iqtisodiy natijalarga aylanishini innovatsion faollik zichligi va innovatsiyalar tarkibi bilan birgalikda baholash masalasi qo'shimcha tadqiqotni talab etadi. Mazkur maqolada Andijon viloyati misolida aynan shu ko'rsatkichlarni yagona analitik tizimda baholashga e'tibor qaratiladi.

Tadqiqot metodologiyasi.

Tadqiqotning obyekti O'zbekistonda, xususan Andijon viloyatida faoliyat yuritayotgan kichik korxona va mikrofirmalarning innovatsion faoliyati hisoblanadi. Tadqiqot predmeti esa innovatsiyalarni joriy etish darajasi, innovatsion faollik zichligi, innovatsion mahsulot hajmi, innovatsiya xarajatlari hamda ularning natijaga aylanish nisbatlarini ifodalovchi iqtisodiy munosabatlardan iborat.

Tadqiqotda statistik tahlil, qiyosiy tahlil, dinamik qatorlar, tarkibiy tahlil va koeffitsiyent usullaridan foydalanildi. Empirik bazani O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasining 2018–2024-yillar bo'yicha kichik korxona va mikrofirmalar faoliyatiga oid rasmiy ma'lumotlari [8] hamda Andijon viloyati statistika boshqarmasining 2018–2024-yillik statistik materiallari [9] tashkil etdi.

Innovatsion faollik zichligini aniqlash uchun har 1000 ta faol kichik korxona va mikrofirmaga to'g'ri keladigan innovatsiyalar soni hisoblandi. Innovatsion xarajatlarning joriy davrdagi natijaga aylanish darajasini baholash maqsadida innovatsion mahsulot hajmining innovatsiya xarajatlariga nisbati asosida natija/xarajat koeffitsiyenti aniqlandi.

Mazkur koeffitsiyent investitsiya rentabelligi sifatida emas, balki innovatsion resurslarning joriy davrdagi bozor natijasiga transformatsiyalanishini ifodalovchi indikativ ko'rsatkich sifatida talqin qilindi. Bundan tashqari, innovatsiyalar tarkibidagi texnologik, marketing va tashkiliy yo'nalishlarning ulushi qiyosiy-tarkibiy usulda baholandi.

Tahlil va natijalar muhokamasi.

WIPOning Global Innovation Index 2025 ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekiston 139 ta

iqtisodiyot orasida 79-o'rinni egallagan. Mamlakat innovatsion kirish resurslari bo'yicha 69-o'rinda, innovatsion natijalar bo'yicha esa 92-o'rinda qayd etilgan [7]. Ushbu 23 pog'onali tafovut innovatsion resurslar va ularning yakuniy natijalari o'rtasida ma'lum nomutanosiblik mavjudligini ko'rsatadi. Bu holat innovatsion resurslarni bozor natijalariga transformatsiya qilish mexanizmlarini yanada takomillashtirish zarurligini anglatadi.

1-jadval

O'zbekistonda kichik korxona va mikrofirmalar tomonidan joriy qilingan texnologik innovatsiyalar dinamikasi [8]

Yillar	Texnologik innovatsiyalar soni, birlik	Oldingi yilga nisbatan o'zgarish, %
2018	1 265	-
2019	3 807	+200,9
2020	3 285	-13,7
2021	2 778	-15,4
2022	1 541	-44,5
2023	1 815	+17,8
2024	3 203	+76,5

1-jadval ma'lumotlari 2018–2024-yillarda kichik korxona va mikrofirmalarda texnologik innovatsiyalarni joriy etish dinamikasi barqaror trendga ega bo'lmaganini ko'rsatadi. 2019-yilda ko'rsatkich 3 807 taga yetib, 2018-yilga nisbatan qariyb uch baravar oshgan. 2020–2022-yillarda esa ketma-ket qisqarish kuzatilib, 2022-yilda 1 541 taga tushgan. 2023-yilda 17,8 foizlik tiklanish, 2024-yilda esa 76,5 foizlik o'sish natijasida texnologik innovatsiyalar soni 3 203 taga yetgan. Shunga qaramay, 2024-yilgi daraja 2019-yildagi eng yuqori ko'rsatkichdan 15,9 foiz past bo'lib qolgan [8].

2018–2024-yillar bo'yicha texnologik innovatsiyalar sonining variatsiya koeffitsiyenti qariyb 36,0 foizni tashkil etadi. Mazkur o'zgaruvchanlik kichik biznesdagi innovatsion faollikning davrlar kesimida bir maromda shakllanmaganini ko'rsatadi. Shu sababli alohida yildagi yuqori o'sish sur'atlarini uzoqroq dinamik qator va innovatsion

resurslarning iqtisodiy natijalarga aylanish ko'rsatkichlari bilan birgalikda baholash maqsadga muvofiq.

Andijon viloyatida 2023-yilda kichik korxona va mikrofirmalar tomonidan 65 ta innovatsiya joriy etilgan, 91,5 mlrd so'mlik innovatsion tovarlar, ishlar va xizmatlar ishlab chiqarilgan hamda innovatsiyalarga 110,8 mlrd so'm xarajat qilingan [9]. Respublika bo'yicha har 1 so'm texnologik innovatsiya xarajatiga shartli ravishda 3,50 so'm innovatsion mahsulot hajmi to'g'ri kelgan bo'lsa, Andijon viloyatida mazkur nisbat 0,83 so'mni tashkil etgan. Ushbu ko'rsatkichni investitsiya rentabelligi sifatida talqin qilish to'g'ri emas, chunki innovatsiya xarajatlari va iqtisodiy natija o'rtasida vaqt lag mavjud. Biroq u innovatsion resurslarning joriy davrdagi natijaga aylanish darajasini qiyosiy baholash uchun indikativ ko'rsatkich sifatida foydalanilishi mumkin.

2-jadval

Andijon viloyati kichik korxona va mikrofirmalarida innovatsion faollikning asosiy ko'rsatkichlari [9]

Yil	Faol kichik korxona va mikrofirmalar, birlik	Jami innovatsiyalar, birlik	Har 1000 subyektga innovatsiya	Innovatsion mahsulot, mlrd so'm	Innovatsiya xarajatlari, mlrd so'm	Natija/xarajat koeffitsiyenti
2018	20 032	58	2,90	257,6	15,9	16,20
2019	23 743	81	3,41	228,2	85,5	2,67
2020	30 381	57	1,88	140,8	9,8	14,37
2021	34 999	21	0,60	121,8	13,3	9,16
2022	39 000	252	6,46	219,8	175,3	1,25
2023	24 381	65	2,67	91,5	110,8	0,83
2024	19 967	174	8,71	238,3	477,8	0,50

Dinamik qator Andijon viloyatida innovatsion faollik bir tekis kechmaganini ko'rsatadi. Jami joriy qilingan innovatsiyalar 2018-yilda 58 ta, 2019-yilda 81 ta bo'lgan bo'lsa, 2021-yilda 21 tagacha kamaygan, 2022-yilda 252 taga oshgan, 2023-yilda 65 taga tushgan va 2024-yilda 174 taga yetgan [9].

$$IAD_t = (INN_t / KB_t) \times 1000$$

bu yerda: INN_t — yil davomida joriy qilingan innovatsiyalar soni; KB_t — faoliyat ko'rsatayotgan kichik korxona va mikrofirmalar soni.

Hisob-kitoblarga ko'ra, innovatsion faollik zichligi 2018-yilda har 1000 ta subyektga 2,90 ta, 2019-yilda 3,41 ta, 2020-yilda 1,88 ta va 2021-yilda 0,60 tani tashkil etgan. 2022-yilda koeffitsiyent 6,46 gacha oshgan, 2023-yilda 2,67 ga pasaygan va 2024-yilda 8,71 bilan tahlil qilinayotgan davrning eng yuqori darajasiga yetgan. Mazkur dinamika innovatsion faollikning alohida davrlarda sezilarli darajada konsentratsiyalanganini ko'rsatadi [9].

Innovatsion mahsulot hajmini joriy yil innovatsiya xarajatlariga nisbatlash natijasida

ham sezilarli tebranish aniqlandi. Koeffitsiyent 2018-yilda 16,20, 2019-yilda 2,67, 2020-yilda 14,37, 2021-yilda 9,16, 2022-yilda 1,25, 2023-yilda 0,83 va 2024-yilda 0,50 ni tashkil etgan [9]. 2022–2024-yillarda koeffitsiyentning ketma-ket pasayishi innovatsion xarajatlar o'sishi joriy davrdagi innovatsion mahsulot hajmi o'sishidan yuqori bo'lganini ko'rsatadi. Mazkur nisbat investitsiya rentabelligi emas, balki innovatsion resurslarning joriy davrdagi natijaga transformatsiyalanishini ifodalovchi indikativ ko'rsatkich sifatida talqin qilinadi.

Ushbu holatni bir tomonlama salbiy natija sifatida baholash to'g'ri emas. Oslo Manual 2018 innovatsion faoliyat tarkibiga natija bergan loyihalar bilan birga davom etayotgan yoki keyingi davrlarda natija berishi mumkin bo'lgan faoliyatlarni ham kiritadi [2]. Shu sababli 2024-yildagi 477,8 mlrd so'mlik xarajatlarning muayyan qismi keyingi davrlarda innovatsion mahsulot hajmiga aylanishi mumkin. Biroq bu holat innovatsiyalarni moliyalashtirish va ularni tijoratlashtirish o'rtasidagi vaqt lagini hisobga olish zarurligini ko'rsatadi.

3-jadval

Andijon viloyati kichik korxona va mikrofirmalarida joriy qilingan innovatsiyalarning tarkibiy tuzilishi [9]

Yil	Texnologik	Marketing	Tashkiliy	Jami innovatsiyalar	Texnologik innovatsiyalar ulushi, %
2018	58	0	0	58	100,0
2019	81	0	0	81	100,0
2020	47	10	0	57	82,5
2021	21	0	0	21	100,0
2022	252	0	0	252	100,0
2023	65	0	0	65	100,0
2024	165	7	2	174	94,8

2018–2024-yillar tarkibiy dinamikasi Andijon viloyati kichik biznesida innovatsion jarayon asosan texnologik yoʻnalishda shakllanganini koʻrsatadi. 2018, 2019, 2021, 2022 va 2023-yillarda rasmiy hisobda joriy qilingan innovatsiyalarning amalda barchasi texnologik innovatsiyalar hissasiga toʻgʻri kelgan. 2020-yilda 10 ta marketing innovatsiyasi hisobiga texnologik innovatsiyalar ulushi 82,5 foizni, 2024-yilda esa 7 ta marketing va 2 ta tashkiliy innovatsiya hisobiga 94,8 foizni tashkil etgan [9].

Zamonaviy innovatsion iqtisodiyotda kichik korxona uchun CRM tizimlari, elektron savdo kanallari, maʼlumotlarga asoslangan narx belgilash, raqamli logistika, avtomatlashtirilgan hisob-kitob, yangi xizmat koʻrsatish modeli, outsorsing, platformaviy biznes modeli yoki taʼminot zanjirini qayta tashkil etish ham muhim innovatsion natija hisoblanishi mumkin. Oslo Manual 2018 da avval alohida koʻrilgan marketing va tashkiliy innovatsiyalarning katta qismi biznes-jarayon innovatsiyalari doirasida umumlashtirilgan [2].

Shu nuqtayi nazardan, Andijon viloyati kichik biznesining 2018–2024-yillardagi innovatsion modeli texnologik modernizatsiya ustunligi bilan tavsiflanadi. Marketing va tashkiliy innovatsiyalarning nisbatan kam uchrashi texnologik yangilanishni biznes modeli, boshqaruv, savdo kanallari va mijozlar

bilan ishlash jarayonlaridagi innovatsiyalar bilan uygʻunlashtirish imkoniyatlarini kengaytirish zarurligini koʻrsatadi.

Xulosa va takliflar.

Tadqiqot natijalari Oʻzbekistonda kichik biznes subyektlarining innovatsion faolligi 2018–2024-yillarda bir maromda oʻsmaganini, balki ayrim davrlarda sezilarli oʻsish va pasayishlar bilan tavsiflanganini koʻrsatdi. 2024-yilda kichik korxona va mikrofirmalarda joriy etilgan texnologik innovatsiyalar soni 3 203 taga yetib, 2023-yilga nisbatan 76,5 foizga oshgan boʻlsa-da, bu koʻrsatkich 2019-yildagi eng yuqori darajadan 15,9 foiz past boʻlib qolgan [8].

Andijon viloyatida 2024-yilda har 1000 ta faol kichik korxona va mikrofirmaga toʻgʻri keladigan innovatsiyalar soni 8,71 tani tashkil etib, tahlil qilinayotgan davrdagi eng yuqori koʻrsatkichga yetgan. Shu bilan birga, innovatsion mahsulotning joriy yil xarajatlariga nisbati 0,50 gacha pasaygan [9]. Bu innovatsion resurslar hajmi va ularning qisqa muddatdagi bozor natijasi oʻrtasidagi bogʻliqlikni vaqt lagi hisobga olingan holda baholash zarurligini koʻrsatadi.

Tahlillar Andijon viloyati kichik biznesida innovatsiyalarning asosiy qismini texnologik innovatsiyalar tashkil etishini koʻrsatdi. 2024-yilda marketing va tashkiliy innovatsiyalarning jami ulushi 5,2 foizni tashkil

etgan [9]. Shu sababli innovatsion rivojlanishni faqat texnologik modernizatsiya bilan cheklamasdan, raqamli savdo, CRM tizimlari, elektron xizmatlar, biznes-jarayonlarni avtomatlashtirish, zamonaviy boshqaruv va yangi biznes modellarini joriy etish bilan uyg'unlashtirish maqsadga muvofiq.

Kichik biznesda innovatsion rivojlanish samaradorligini oshirish uchun, birinchidan, innovatsion loyihalarni baholashda faqat xarajatlar va joriy qilingan innovatsiyalar sonini emas, balki mahsulot hajmi, mehnat unumdorligi, eksport va korxona daromadlariga ta'sirini ham hisobga oluvchi ko'rsatkichlar tizimini joriy etish; ikkinchidan, innovatsion xarajat va bozor natijasi o'rtasidagi vaqt lagini hisobga oluvchi monitoring

mexanizmlarini shakllantirish; uchinchidan, texnologik innovatsiyalarni marketing, tashkiliy va boshqa biznes-jarayon innovatsiyalari bilan uyg'unlashtirish; to'rtinchidan, hududiy innovatsion infratuzilma va kichik korxonalarining texnologik hamkorlik imkoniyatlarini kengaytirish maqsadga muvofiq.

Taklif etilayotgan yondashuv kichik biznes innovatsion faolligini faqat innovatsiyalar soni bo'yicha emas, balki "resurs – jarayon – natija" zanjiri asosida baholash imkonini beradi. Natijada innovatsion resurslardan foydalanish samaradorligi va tijoratlashtirish darajasini hududlar hamda davrlar kesimida qiyosiy tahlil qilish uchun yanada asoslangan analitik baza shakllanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentabrdagi «O'zbekiston – 2030» strategiyasi to'g'risida»gi PF-158-son Farmoni // Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi. – 2023.
2. OECD/Eurostat. Oslo Manual 2018: Guidelines for Collecting, Reporting and Using Data on Innovation. – 4th ed. – Paris: OECD Publishing; Luxembourg: Eurostat, 2018. – 256 p. – DOI: 10.1787/9789264304604-en.
3. Schumpeter J. A. *The Theory of Economic Development: An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest, and the Business Cycle* / transl. by R. Opie. – Cambridge, MA: Harvard University Press, 1934. – 255 p.
4. Drucker P. F. *Innovation and Entrepreneurship: Practice and Principles*. – New York: Harper & Row, 1985. – 277 p.
5. Porter M. E. *Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance*. – New York: Free Press, 1985. – 557 p.
6. OECD. *OECD SME and Entrepreneurship Outlook 2023*. – Paris: OECD Publishing, 2023. – 484 p. – DOI: 10.1787/342b8564-en.
7. World Intellectual Property Organization (WIPO). *Global Innovation Index 2025: Uzbekistan Country Profile*. – Geneva: WIPO, 2025. – 14 p.
8. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. *O'zbekiston Respublikasida kichik korxona va mikrofirmalar faoliyatining asosiy ko'rsatkichlari: 2024-yil uchun*. – Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi, 2025. – 17 b.
9. Andijon viloyati statistika boshqarmasi. *Andijon viloyatining statistik axborotnomasi: 2025-yil yanvar-dekabr*. – Andijon: Andijon viloyati statistika boshqarmasi, 2026. – 116 b.